

Nr 14

Utlåtande i anledning av väckta motioner angående reseersättningen enligt sjukreseförordningen.

Andra lagutskottet har till behandling förehåft två inom riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nr 322 i första kammaren av herr *Pettersson, Karl*, samt nr 389 i andra kammaren av fru *Lindberg* och herr *Fagerlund*.

I motionerna, vilka är likalydande, har hemställts, »att översyn göres av sjukreseförordningens bestämmelser, så att reseersättning må kunna utgå även för besök utan att hänvisning av tjänsteläkare erhållits i fall som enligt utredning icke kunnat behandlas av tjänsteläkare».

Beträffande de skäl motionärerna anfört till stöd för sina yrkanden får utskottet, i den mån redogörelse härför icke lämnas i det följande, hänvisa till motionen II:389.

Gällande bestämmelser

Enligt bestämmelser i 2 kapitlet i lagen om allmän försäkring har försäkrad vid sjukdom rätt till ersättning för utgifter för läkarvård och sjukhusvård ävensom i samband därmed företagna resor. Närmare bestämmelser om reseersättning finns i *sjukreseförordningen*. Enligt förordningen tillkommer reseersättning den som åtnjutit läkarvård. Ersättning utgår endast i den mån resekostnaden överstiger ett karensbelopp av i regel fyra kronor. Rätten till ersättning är därjämte maximerad på så sätt att högre belopp icke får utges än som skulle ha utgått vid besök hos den provinsialläkare eller stadsläkare, inom vars distrikt den försäkrade vistas. Denna regel har icke tillämpning på resor som företages inom verksamhetsområdena för de allmänna försäkringskassorna i Stockholm, Göteborg, Malmö och Norrköping. Vidare föreskrives undantag från densamma därigenom att ersättning i vissa fall får utgivas med belopp, som skulle ha utgått, om läkarvården sökts vid närmaste allmänna sjukhus, där vården kunnat meddelas. Denna högre ersättning utgår dock endast under vissa förutsättningar, nämligen då den försäkrade erhållit hänvisning av läkare till sjukvårdsinrättning, då den försäkrade på grund av olycksfall sökt läkarvård vid allmänt sjukhus och trängande behov av sådan vård förelegat samt då den försäkrade varit i trängande behov av läkarvård men vederbörande provinsialläkare eller stadsläkare icke kunnat anträffas.

Hänvisning anses, om ej den hänvisande läkaren annat angiver, omfatta

förutom besöket närmast efter hänvisningen samtliga i anledning av sjukdomen företagna återbesök för läkarvård vid sjukvårdsinrättningen. Då sådant olycksfall föreligger som ej kräver hänvisning av läkare för att reseersättning skall utgå, gäller eftergiften av hänvisningskravet endast första besöket på sjukhuset i anledning av olycksfallet.

Historik

Regeln att ersättning för resa till sjukvårdsanstalt för erhållande av läkarvård — med vissa undantag — skall förutsätta hänvisning av läkare härrör från 1947 års sjukförsäkringslag. Stadgandet har vid skilda tillfällen varit föremål för kritik. Vid 1957 års riksdag väcktes sålunda en *motion* syftande till, att patient som av läkare inom sjukvårdsinrättning anvisats återbesök för vård eller kontroll måtte utan hänvisning av läkare utanför inrättningen erhålla resekostnadsersättning. Andra lagutskottet hemställde i sitt av riksdagen godkända utlåtande nr 33 att motionen skulle överlämnas till den år 1957 tillsatta sjukreseutredningen.

Sjukreseutredningen yttrade i sitt betänkande »Sjukreseersättningar» (SOU 1958:23) bl. a. följande:

Hänvisningsregeln är grundad på förutsättningen, att läkarvårdsresurserna utom sjukhusen skall tas tillvara, innan de försäkrade söker vård vid sjukhus. Enligt våra direktiv är det av vikt att reseersättningsbestämmelserna inte leder till motsatt resultat. För sjukförsäkringens del är det väsentligt från kostnadssynpunkt att resorna inte blir längre än nödvändigt. Hänvisningsregelns betydelse som regulator härvidlag blir i fortsättningen större än hittills, om det rörliga karensbeloppet slopas enligt vårt förslag. Visserligen är det svårt att bedöma vilken betydelse sjukförsäkringens ersättningsregler har för de försäkrades val av läkare och visserligen leder hänvisningskravet ibland till att ersättning kommer att utgå för två resor i stället för en, men på grund av de anförda skälen bör kostnaderna vid läkarvårdsresa till sjukvårdsinrättning inte heller framdeles godtas såsom underlag vid beräkning av försäkringsersättningen utan särskild prövning. För att nyss angivna önskemål om de vårdsökandes fördelning mellan läkare vid och utanför sjukhus skall tillgodoses, torde det vara nödvändigt att ifrågavarande prövning i huvudsak grundas på hänvisning av läkare utanför sjukhusen.

Huvudregeln bör således liksom hittills vara att resekostnadsersättningen begränsas såsom vid besök hos närmaste tjänsteläkare. Kostnad för resa till sjukvårdsinrättning bör — om avståndet dit är längre — i princip godtas som ersättningsunderlag, endast när läkare utanför sjukvårdsinrättningen hänvisat patienten för vård där. I likhet med vad som nu är fallet bör dock undantag från hänvisningsvillkoret gälla, när resan föranleds av olycksfallsskada, som medför trängande behov av läkarvård vid sjukvårdsinrättning.

När vi föreslår, att hänvisningsregeln i princip skall bibehållas, gör vi detta i medvetande om att starka skäl i och för sig kan åberopas för en upp- mjukning. Det har sålunda i många fall onekligen framstått som en brist, att sjukkassorna helt har saknat möjlighet att efter skälighetsprövning

medge eftergift från fordran på hänvisning. När försäkrad ostridigt är i behov av läkarvård vid sjukvårdsinrättning och söker sådan vård utan att först ha erhållit hänvisning av läkare kan ju sjukkassans reduktion av ersättningsunderlaget utan tvivel synas obillig. — — —

Mot bakgrunden av de mindre tillfredsställande verkningar, som den snäva hänvisningsregeln synes kunna innebära, har vi noggrant prövat förutsättningarna för att låta sjukkassornas ställningstagande till frågan om läkarvalet i viss mån grundas på en skälighetsbedömning. Därvid har vi dock funnit övervägande skäl tala mot att öppna en sådan möjlighet. Skulle dylik prövningsrätt införas, komme med all sannolikhet betydande tillämpningssvårigheter att göra sig gällande. Det är risk för att sjukkassornas tjänstemän skulle bli ställda inför svårbedömda och ömtåliga gränsdragningsproblem, vilka komme att kräva omfattande utredningar. Det är vidare troligt, att diskretionära avgöranden av sjukkassornas tjänstemän i ifrågakommande fall skulle ge upphov till en ännu större irritation bland sjukkassemedlemmarna än den, som grundar sig på tillämpningen av de nuvarande, fullt klara hänvisningsreglerna. Ytterligare skulle en skälighetsbedömning sannolikt leda till avsevärda ojämnheter i tillämpningen de olika sjukkasseområdena emellan.

Sjukreseutredningens förslag upptogs i *proposition nr 161 till 1959 års riksdag*. Förslaget godtogs av riksdagen (L²U 45).

Vid 1962 års riksdag väcktes en motion syftande till en uppmjukning av hänvisningskravet i de fall en distriktsbarnmorska remitterar en patient till specialist. En sådan remiss borde enligt motionen grunda rätt till reseersättning på samma sätt som remiss av läkare. I sitt av riksdagen godkända *utlåtande nr 17* ställde sig *andra lagutskottet* tveksamt till behovet av en lagändring. Utskottet hänvisade emellertid till att sjukförsäkringsutredningen enligt sina direktiv bl. a. skulle syssla med frågor som rör ersättning från sjukkasse för resekostnader. Utskottet ville därför ej motsätta sig att det av motionärerna behandlade problemet gjordes till föremål för utredning i samband därmed och hemställde att riksdagen skulle till Kungl. Maj:t som sin mening ge till känna vad utskottet anfört.

Utskottet

Rätten till ersättning från sjukkasse för utgifter i anledning av resor till och från läkare återfinns i sjukreseförordningen. Ersättningsrätten är begränsad i olika avseenden. Sålunda stadgas bl. a. att ersättning för resa till läkare vid allmänt sjukhus — fränsett vissa fall då trängande behov av läkarvård föreligger — skall utgå endast då patienten efter hänvisning av läkare sökt läkarvård vid sjukhus.

Förevarande motioner syftar till en uppmjukning av hänvisningsvillkoret i de fall då utredning visar, att tjänsteläkare ej kunnat utföra behandling och hänvisning till sjukvårdsinrättning sålunda bort ske. Motionärerna framhåller att försäkrade, som känner till att tjänsteläkare ej utför vissa ingrepp å sin mottagning, ofta beställer tid direkt hos den behandlande lä-

karen å sjukvårdsinrättningen utan att först begära hänvisning av tjänsteläkare. Enligt motionärerna är det orimligt att i sådana fall belasta tjänsteläkarens redan förut hårt ansträngda mottagning för att erhålla dylik hänvisning. I motionerna påpekas vidare att hänvisning från tjänsteläkare utanför sjukvårdsinrättning ej heller borde vara nödvändig vid återbesök av försäkrad som behandlats av läkare på sjukvårdsinrättning efter sådant olycksfall, som medför rätt till reseersättning, oaktat hänvisning ej föreligger.

Sjukresebestämmelsernas principiella krav på att hänvisning av läkare —ej nödvändigtvis tjänsteläkare — skall föreligga för att ersättning för resa till sjukvårdsanstalt skall utgå är grundad på förutsättningen, att läkarvårdsresurserna utom sjukhusen skall tas till vara, innan de försäkrade söker vård vid sjukhus. Den strikta utformning hänvisningsregeln erhållit medför betydande administrativa fördelar. Det kan emellertid inte förnekas att regeln i vissa fall leder till icke önskvärda resultat och är ägnad att skapa irritation bland de försäkrade. 1961 års sjukförsäkringsutredning skall enligt sina direktiv bl. a. syssla med frågor, som rör ersättning från allmän försäkringskassa för resekostnader. Det av motionärerna aktualiserade problemet synes lämpligen kunna bli föremål för övervägande i samband med sjukförsäkringsutredningens fortsatta arbete. Utskottet får därför hemställa,

1) att riksdagen i anledning av förevarande motioner, I:322 och II:389, måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla att motionerna överlämnas till 1961 års sjukförsäkringsutredning,

2) att motionerna, i den mån de icke kan anses besvarade genom vad utskottet under 1) hemställt, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 25 februari 1965

På andra lagutskottets vägnar:

JOHN R. ANDERSON

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från första kammaren: fru Carlqvist, herrar Lars Larsson, Eric Carlsson, fru Nilsson, herrar Erik Filip Petersson, Hübinette, Dahlberg och Sörenson*;

från andra kammaren: herrar Anderson i Sundsvall, Odhe*, Bengtsson i Varberg, Johansson i Södertälje, Ringaby*, fru Skantz, herrar Elmstedt och Ullsten.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.